

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΑΔΟΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ*

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΕΩΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΒΟΡΕΑ

Κύριοι συνάδελφοι,

“Όσα ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐμῆς προεδρίας, ἐξέθηκεν ἤδη κατὰ τὴν τελευταίαν Πανηγυρικὴν συνεδρίαν αὐτῆς τοῦ Γενικοῦ ἡμῶν Γραμματέως ἢ ἀκριβεία καὶ ἡ χάρις.

Εἰς ταῦτα οὐδὲν ἔχω νὰ προσθέσω ἐγὼ ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ, καθ’ ἣν εἰς τὸ εὐπρόσδεκτον κέλευσμα τοῦ νόμου ἐπόμενος μέλλω νὰ παραδώσω τὸ ἀξίωμα εἰς τὸν διάδοχόν μου, οὐδὲ θὰ διαλάβω περὶ οἰωνοδῆποτε ἄλλων ἐνεργειῶν, αἵτινες ἀπέβλεψαν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν καὶ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἰδρύματος.

Αἰσθάνομαι μόνον ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπανέλθω εἰς ὅσα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἶπον, ὅτε ἀνελάμβανον τὸ ἀνώτατον ὑπόμνημα ἐν τῇ ὑπεριτάτῃ ταύτῃ τοῦ Ἑθνους ἐστία. Ἐκ τῶν πολλαπλῶν καθηκόντων, ὅσα εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀνατεθειμένα, τρία, ἔλεγον τότε, εἶναι τὰ μάλιστα ἐπείγοντα, ἢ ἐνίσχυσις τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως, ἢ περιφρούρησις τῆς γλώσσης διὰ τῆς συντάξεως μάλιστα Λεξικοῦ χρηστικοῦ καὶ Γραμματικῆς καὶ Συντακτικοῦ αὐτῆς καὶ ἡ παρακολούθησις τῆς ἀληθῶς μεγαλογνώμονος προτάσεως περὶ ἰδρύσεως Κοινοῦ τῶν Ἀκαδημιῶν, ἣν εἰσήγαγον οἱ ἰδία δαπάνῃ καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀκαδημίας ἀνασκάφαντες τὸν ἱερὸν χῶρον τῆς παλαιᾶς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος, ὁ κ. Ἀριστόφρων καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ.

Τί ἐγένετο, θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐρωτήσῃ, κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ὡς πρὸς τὰ ἔργα ταῦτα, μάλιστα τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, αἴτια, ὅτε ἐξηγγέλθησαν ἐνταῦθα,

* Συνεδρία τῆς 14ης Ἰανουαρίου 1937.

τοσαύτην εἶδρον ἀντήγησιν ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοσαύτας ἐπήγειραν ἐλπίδας;

Καὶ ἀπαντῶμεν προθύμως εἰς τὴν εὐλογον ταύτην ἐρώτησιν. Ὀλίγα, ἀλλὰ πολλοῦ λόγου ἄξια εἶναι ὅσα ἐγένοντο ὡς πρὸς τὸ πρῶτον.

Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας, εἰς ἣν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους εἰσῆχθη πρότασις περὶ αὐξήσεως τῶν ἠθικῶν βραβείων, μετὰ ἀξιεπαίνου ζήλου ἐψήφισεν ἐκ τῶν ἰδίων πόρων τοῦ ἰδρύματος ἕξ ἐν ὄλῳ ἔπαθλα, ἐκ δέκα χιλιάδων δραχμῶν ἕκαστον. Καὶ τρία μὲν τούτων παρεχώρησεν εἰς τὴν τρίτην Τάξιν, τρία δὲ εἰς τὴν Τάξιν τὴν δευτέραν. Καὶ προεκηρύχθησαν κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον ἐκ τῶν οὕτως ἀφιερωθέντων χρημάτων βραβεῖα, ἅτινα τοῦτον ἔχουσι τὸν σκοπὸν, νὰ διαφωτίσωσι τὴν ἠθικὴν συνείδησιν καὶ κατὰ πάντα τρόπον ἀναγάγωσι τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν εἰς τὴν εὐγενῆ λατρείαν τῶν ὑψηλῶν ἀξιών.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλως ὑπουργήσαμεν εἰς τὸν ὑπέριτερον τοῦτον σκοπὸν τῆς ἐνισχύσεως τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως καὶ ἄλλα ἐξ ἄλλων κληροδοτημάτων ὑπὲρ αὐτοῦ ὠρίσαμεν βραβεῖα. Ἐξαίρομεν τὰ ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Ἑμμ. Μπενάκη, ἅτινα ἐπιδιώκουσι «τὴν ἔμπρακτον ἐξύψωσιν τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως» καὶ «τὴν ἔμπρακτον καταπολέμησιν τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ».

Ἄλλὰ καὶ τᾶλλα κηρύγματα ἡμῶν δὲν ἔμειναν ἀγαθῇ τύχῃ ὅλως ἀτελεσφόρητα. Ἐν τῷ εὐγενεῖ τούτῳ ἀγωνίᾳ ἀνεφάνησαν καὶ ἄλλοι νέοι σταδιοδρόμοι, ἐν τοῖς πρώτοις οἱ ἀείμνηστοι Ν. Καρόλου καὶ Ν. Χρυσοβέργης, οἵτινες διὰ μεγάλων δωρεῶν ἐγένοντο ἄξιοι τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ αἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικαὶ ὀργανώσεις Ἀχέπα καὶ Γκάπα, εἰς ἃς μεγάλα ὡσαύτως ὀφείλονται χάριτες. Ἐκ τῶν ἐπάθλων τῶν φιλογενῶν τούτων ἀνδρῶν καὶ ἄλλα ἠθικῆς ὑποθέσεως προεκηρύχθησαν βραβεῖα καὶ τὸ ταχθὲν πρὸς «ἔλεγχον τῶν ἀνατρεπτικῶν κοινωνιστικῶν ἰδεῶν καὶ ὑπόδειξιν τῶν μέσων ἀμύνης».

Τοσαῦτα ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ ἐνήργησεν ἡ Ἀκαδημία, ἣτις καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀναμένει νὰ ἴδῃ κατερχομένους ἀθλοθέτας προθύμους καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτῆς ἔργον νὰ προαγάγῃ καὶ στεφανώσῃ τὴν Ἀρετὴν.

Ἐλπίζει δὲ πρὸς τούτοις ἡ Ἀκαδημία ταχέως νὰ ἴδῃ καὶ τὰς ἄλλας ἐστίας τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς ἐν τῷ προσηκόντι μέτρῳ συντελούσας εἰς τοῦ μεγάλου τούτου καθήκοντος τὴν ἐκπλήρωσιν. Ὅτι δὲ τοῦ ἀγῶνος τούτου καὶ ἡ οἰκογένεια συντονώτερον θὰ μετέσχη, ὁ κράτιστος παράγων τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς τῶν ἀνθρώπων· ὅτι καὶ τὸ σχολεῖον κατὰ πάσας τὰς βαθμίδας αὐτοῦ θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ παλαιὰ σεμνὰ ἰδανικά καὶ θὰ παρασκευάσῃ πάλιν ἀνθρώπους εὐσυνειδήτους καὶ μεγαλοπνεύστους ἀποστόλους τῆς ἐθνικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως· ὅτι καὶ τὸ θέατρον καὶ τὸ βιβλίον κατὰ πάσας τὰς μορφὰς αὐτοῦ θὰ θελήσῃ νὰ συντείνῃ εἰς τὴν κάθαρσιν καὶ ἐξευγένισιν

τῆς κοινωνίας· ὅτι ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν συμφωνίᾳ τὸ θεῖον κήρυγμα πολλῶ μᾶλλον θὰ μυσταγωγῆσθαι εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν εὐαγγελικὴν ἀρετὴν, ἐγγυᾶται τῆς ἐρημώσεως ὁ τυφῶν, ὅστις ἐκορυφώθη καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ νὰ ἐπιφέρῃ σύντονον τὴν μεταστροφὴν εἰς τὰς γνώμας καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν αἰσθανομένων ἀνθρώπων. Ἐμπνέει τὴν ἐλπίδα ταύτην πρώτη ἢ πολιτεία, ἣτις ὡς ἔχει ὑπέριστατον καθῆκον, ἀνέλαβε νὰ πρωτοστατήσῃ εἰς τὴν ἀναρρίψιν τῶν μεγάλων ἰδεῶν, πρὸς ἃς ὀφείλουσι νὰ ρυθμίζωσι τὸν βίον καὶ τὰ ἄτομα καὶ τὰ Ἔθνη.

Καὶ τοῦ δευτέρου δ' ἔργου δὲν ἠμελήσαμεν τὸ παράπαν. Τὸ Προεδρεῖον τῆς Ἀκαδημίας ἀκριβῆ τούτου ἐπίγνωσιν ἔχον, ὅτι καὶ διὰ τοῦ Λεξικοῦ καὶ τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ θὰ καθορισθῆ ἀκριβέστερον καὶ ἡ λέξις καὶ ὁ τύπος καὶ τὸ ὄψος τῆς ἡμετέρας γλώσσης, ἣν σήμερον μάλιστα κατὰ πάντα τρόπον σπουδάζει νὰ διαφθείρῃ ἢ ἀφιλοκαλία καὶ ἡ ἀκολασία, συναισθανόμενον δὲ καὶ ὅσα πρὸς τὸ στοιχεῖον τοῦτο τοῦ πολιτισμοῦ καθήκοντα ἔχει τὸ ἀνώτατον τῶν Ἑλλήνων ἐθνικὸν ἴδρυμα, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπελάβετο καὶ τῆς μελέτης καὶ τῆς παρασκευῆς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργου. Ἀτυχῶς ἐνταῦθα προσεκρούσαμεν εἰς μεγάλας δυσκολίας. Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ ἴδρυσις καὶ συντήρησις ἰδίου τμήματος ἐν τῇ Ἀαδημίᾳ, ὅπερ θὰ συντάξῃ τὰ βιβλία ταῦτα, πολλὰ ἀπαιτεῖ χρήματα. Ὡσαύτως δὲ ἡ ἔκδοσις τῶν βιβλίων αὐτῶν, πρὸς δὲ τούτοις ἢ ἐκ παραλλήλου κατάρτισις τῶν Λεξιλογίων τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν ὄρων, ὧν ἡ συγγραφή εἶναι ἀπαραίτητος εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ γενικοῦ Λεξικοῦ.

Ἐκράτησε δὲ ἡ γνώμη, ὅτι ἡ Ἀκαδημία δὲν ἠδύνατο ἐκ τῶν μικρῶν αὐτῆς πόρων νὰ διαθέσῃ τὰ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀναγκαιοῦντα χρήματα. Καὶ διὰ τοῦτο ἀνεζητήσαμεν νέους χορηγοὺς προθυμουμένους νὰ ἀναλάβωσι τὴν δαπάνην. Καὶ εὐρέθη πάλιν ὁ πολλῶν ἐπαίνων ἄξιος κ. Ἀριστόφρων. Μέχρις οὗτος ὁμως συντελεσθῶσιν αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνέργειαι καὶ εὐρεθῶσιν οἱ μέλλοντες συντάκται τῶν εἰρημένων βιβλίων, ἔρρευσεν τῆς κλεψύδρας τὸ ὀλίγον ὕδωρ καὶ ἡ περὶ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἔργου μέριμνα ἐν τοῖς πρώτοις θὰ ἀπασχολήσῃ περαιτέρω, ἐλπίζω, τὴν Ἀκαδημίαν.

Εἰς τὴν περαιτέρω τῆς Ἀκαδημίας φροντίδα καταλείπεται ἔξ ἀνάγκης καὶ τοῦ τρίτου τῶν εἰρημένων ἔργων ἢ συμπλήρωσις. Λέγω ἔξ ἀνάγκης, διότι, πρὶν ἢ ὑπόθεσις τῆς ἰδρύσεως Κοινοῦ Ἀκαδημιῶν εἰσαχθῆ εἰς τὴν ὀλομέλειαν, πρέπει νὰ ἀπαλλοτριωθῆ ὁ χῶρος τῆς παλαιᾶς Ἀκαδημίας, ἡ δὲ ἀπαλλοτριώσις εἶναι ἀκόμη ζήτημα τοῦ μέλλοντος.

Οὐδὲν λέγομεν περὶ ἄλλων τινῶν σπουδαιοτάτων ζητημάτων, ἅτινα ἐμελέτησε τὸ Προεδρεῖον, ἀλλ' ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἐπέστη ἀκόμη ὁ καιρὸς τῆς λύσεως αὐτῶν.

Καὶ ἤδη πολλὰς καὶ πάλιν πρὸς ὑμᾶς, φίλοι συνάδελφοι, ὁμολογῶν χάριτας διὰ τὴν ὑπερτάτην τιμὴν, εἰς ἣν μὲ ἀνήγαγεν ἡ εὐμενὴς ὑμῶν ψῆφος, καὶ τὴν προθυμίαν, μεθ' ἧς μὲ ἐβοηθήσατε εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀνατεθέντος μοι ὑπουργήματος, ἰδιαίτερος πρὸς τοὺς ἐν τῇ Συγκλήτῳ παρασιάτας καὶ ἰδιαίτατα πρὸς τὸν κ. Γενικὸν Γραμματέα, ὅστις πάντα ἐνταῦθα κατὰ νόμον διακοσμεῖ μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν δεξιότητος, καὶ τὸν ἔπαινον δὲ τὸν προσήκοντα ἀπονέμων εἰς τοὺς ἄλλους, ὅσοι ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ μετὰ ζήλου ἐξετέλεσαν τὸ τεταγμένον ἔργον, παραδίδω τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα εἰς τὸν νέον πρόεδρον, τὸν στρατηγὸν κ. Μαζαράκη, ὃν καλῶ εἰς τὸν θῶκον τὸν προεδρικόν, ἔχω δὲ δι' ἐλπίδος, ὅτι ὁ εἰς τὴν αὐστηρὰν τοῦ Ἀρεως τάξιν εἰθισμένος ἀνὴρ, συμπάρεδρον ἔχων καὶ τὸν νέον ἀντιπρόεδρον, τῆς ἀρχαίας σοφίας ταμίαν καὶ τῶν καλῶν ἐραστήν, μετὰ περινοίας ἴσης καὶ προαιρέσεως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν μεγάλων σκοπῶν, οὓς ἐπιδιώκει τὸ ἀνώτατον τοῦτο πνευματικὸν ἴδρυμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους.

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΖΑΡΑΚΗ

Ἀναλαμβάνων, κύριοι συνάδελφοι, τὴν προεδρείαν τῆς Ἀκαδημίας αἰσθάνομαι πρωτίστως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν μεγάλην τιμὴν μὲ τὴν ὁποίαν ἡ ψῆφός σας μὲ περιέβαλε. Τὴν τιμὴν νὰ καταλάβω τὴν ἔδραν ταύτην, τὴν ὁποίαν ἐλάμπρυναν ἄνδρες προαγαγόντες τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν καθ' ὅλον ἐπιστήμην ὡς ὁ Νέγρης, ὁ Αἰγινήτης, ὁ Ρακτιβάν, ἵνα μόνον τοὺς ἐκλιπόντας ἀναφέρω καὶ νὰ διευθύνω τὰς ἐργασίας Ἑμῶν, ἀριστέων τοῦ συγχρόνου ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης, πρὸς τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπιτάσσει.

Διὰ τὴν προσήκουσαν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων τούτων βασιζομαι εἰς τὴν συνδρομὴν ὅλων ὑμῶν πρωτίστως δὲ τῆς Συγκλήτου καὶ δὴ τοῦ τέως Προέδρου καὶ σοφοῦ συναδέλφου, τοῦ τόσο εὐμενεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ εὐρόντος ἐκφράσεις, καὶ τοῦ ἀκαταπονήτου Γενικοῦ Γραμματέως, ἡ μετὰ τῶν ὁποίων ἁρμονικῆ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος συνεργασία ὑπῆρξεν ἄκοπος καὶ εὐχάριστος, καὶ τοῦ νέου Ἀντιπροέδρου μὲ τὸν ὁποῖον καὶ ἰδιαίτερος δεσμὸς μὲ συνδέει ἢ πρὸς τὴν ἰδιαίτερον του πατρίδα κοινὴ στοργή.

Εὐτυχῶς ἄλλως τὸ δημοκρατικὸν τῆς Ἀκαδημίας πολίτευμα, ἐξαρθῶν πᾶσαν αὐτῆς σοβαρὰν ἀπόφασιν ἐκ τῆς γνώμης τῆς ὀλομελείας, προφυλάσσει τοὺς διευθύ-